

Agbale ke me devio

osró hlehle.

A o n g l a - P r i m e r

by

Rev. J. B. Schlegel.

018881

Printed for the German & Foreign School-Book-Society at Calw, Württemberg.

1856.

Printer: J. f. Steinkopf.

Alfabetă via:

a b d e e f g g h i y k l m n ñ
o o p r s ș t u u v w w

Alfabetă gâa:

A B D E E F G G H I Y K L M N
Ñ O O P R S Ș T U U V W W

ai g w gb ny ñy nk kp
oi oi ui ie ie ue ue ue

ā	ē	ē	ī	ō	ō	ū	
â	ê	ê	î	ô	ô	û	Û
ă	ë	ë	ï	ö	ö	ü	
á	é	é	í	ó	ó	ú	
à	è	è	ì	ò	ò	ù	
ă	ë	ë	ï	ö	ö	ü	

1.

ba be be bi bo bō bu da dá de dé de di do dó
dò du fa fe fe fi fo fō fu fú ga ge go gō gu gē ha
há he he ho hō ya yā ye yē yi yō ka ke ke ko kō
kō ku la là le lé lō lō ma mà me mè mē mò mu na
nō nu sa sâ se sē se si sō su și ta te ti to tō tō
tō tu tū va vâ ve vē vi vī vo vō vō vu wō wu wâ
wâ wâ we wē wē wō wī wu wú gai nui dui koi koi
loi sui tui wui.

2.

bam dam fam gam kam lam mam nam sam tam
vâm wâm bem bem dem dem fem fem gem ghem
gbam gbom hem hem yem kem kem lem mem sem

*

sem tem vem vem wem bim dim fim yim sim šim
vim bom dom dom fom hom hom yom kom kom
kpom lom nom som tom tom vom vom wom wom
bum dum fum gum kum mum num sum tum vum
wum wum dšrom gblem gblom ñlom srôm gbôlom
tšrom kplem.

3.

bia bua fia fie mie ño ñu nya nye nyi nyi nyo
nyò nyo.

bla ble bli bìli blu dra drô dša dšá dše dšé dšë
dši dšo dšó dšò dšó dšó dšú fle flo gba gbá gbé gbé
gbè gbò gbó glo glò hle hlo klá klè kle klo kpe kpó
kpo mla mle ñe ño nke nku nkò sra sró tre tro trô
drô tru tše tši dširo gblè gblò gbôlo kple kplò nye
ñlo tšro.

4.

baba bebe bebe bibi bobo bubu dada dádá dede
dédé didí didì dodo dodo dudu fafa fefe fefe fifi fiafi
fifia fofo fofòn fofo fufu gaga gege gugu haha hehe
hehe hoho hoho yeye yiyi yoyo kaka keke keke koko
kuku kòko hlehle lala lélé lili lulu loló máma meme
nana nene nono nunu sasa sásá sèsé sese sèsé sésé
sisi susu soso šiši tete titi toto tutu vavá veve veve
vivi vovo vòvò vuvu vovo wowo wuwu wéwé wówo
wúwu.

5.

dšadša dšedše dšedše dšidši dšòdšò dšódšó dšòdšó
dšudšu gbagba gbàgbiagbá gbegbe gbégbé bleble blublu
gblègblè gbogbo gloglo gblogblo glegle hlohlo kláklá
klèklè klèklè kloklo kpokpo kplekple mlamla ñeñe ñoño
nyanya nyenye nyinyi nyìnyì nyonyo nyonyo tetre titre
trotro totro tšetše.

6.

bèbu bidši doalo dodo òle dšedši dšeha dšeto
dšidšo dšiha dšiko dšikpo dšiku dširo dšitre dšira

dšogbó dudò fakòì dudo fofu fetu gbugbo goglo hare
yito yobe koha hadšo koloi kònu kpora kuato kuafi
kufia kugbe mame mema mlanyi ñodši nyoro ñotre ño
anyi sogbo sole sone sudo sumò suso tafa teto tetre
tuti trogbo trosu vavi vuvò wodo wówu.

7.

aba abo ada ade adè ado adu adša adše afa afe afi
afò afu agba agbe ago agble akpe agblo aya ayi aiši
ako akpò alè alo ama ame amè ami aši aši anim anyi
ata ate ati avi ave avu avo awe awa awo awu owu
awú ebia edè efie egbe egbé ehe eku atò Ewè ewè
devi dome dika daka doku dola doglo dogo dowola
nkeke dšaka gake dšidšoa gbaddā gbagbahe katā gagaga
gegege glegle kukume totrome káfukáfu kokome keñu
lolome kleñu heheme hotru bome ndekányà kpoiwe
nutí kugbe ñuto ñba ñogbe atšu Vodšè.

8.

1. de, deka	12. ewo eve
2. eve	13. ewo etò
3. etò	14. ewo ene
4. ene	15. ewo atò etc.
5. atò	20. blave
6. ade	21. blave vo deka
7. adre	22. blave vo eve etc.
8. nyi	30. blatò
9. nyide	40. blane
10. ewo	50. blātò etc.
11. ewo deka	100. alafa
	101. alafa vo deka etc.
	200. alafa eve
	300. alafa etò etc.
	1000. akpe
	2000. akpe eve etc.
	10,000. akpe ewo
	100,000. akpe akpe alafa

Ati kpoi, mò didi, hò kòkò, tigo lolo, t̄ši d̄šad̄ša, avo vuvu, du bubu, ale dádá, ame hobo, nake n̄̀e, gbe dodo, t̄ši fafa, dekapoi vovo, gbe me lá šiši, devi d̄sheba, nku gbagba, ade tutu, gbogbo kòkò, agba kaka, ogugu yē, adaka yeye, awe gâ re, ame d̄širo, ame kuku, detunbe nyanya, avo blibo, ade t̄šet̄še, mò d̄šaka, awo meme, d̄šo glegle, ašì gbolo, ame f̄oi, agbale yibo, avo kudi, nu veve, ašì sese nya tewé, det̄ši vivi, nuwo gbégbé, toe nana, t̄ši od̄šue, gli tewé, hola sese, ati fia, ame gedē, t̄o gâ, ašì s̄es̄e, alà d̄š̄e.

10.

Nu ele kekem. T̄ši ede gbé. T̄ši ele d̄šad̄šam. Koklo eku at̄o. Sé ele šišim. Devio le bleblem. Nuf̄oiwola wo nuf̄oa. D̄ot̄ši eyi na dogodogo. Mafa. Oyi na Ke há? Ed̄še mò d̄ši. Miyi na Ewe me. Emò ele d̄šaka d̄šaka. Woē bleū. Ameka ele? Obe nuka? Nye meyi na afia deke o. Egbo na. Mega gblo nene o. Mawu emedidio, ele amešiamē gb̄o. Ofa le biam. Mede Vod̄š̄e. Ed̄š̄oe de hak̄o anyi. Mayi t̄ši le ge. Nya ke miah̄o ge, eenye nya vevea. Fela egbe mele dim. Miahano gbe dom. Egat̄ro awe. Mawu dolao wat̄ro yi d̄ši. Nya ka? Nuka dim ole há? Yi kaba kaba!

11.

T̄ši de ke mele sea meo, miayi do me há? Na miyi, miado gbe nae. Jesu gb̄lo bena: „vává, vává, nye heheme kanea menye.“ Ehe oyi na la, omeyo ofofo o, oame ve ko hayi. Makpo aleke devio wo na le h̄oa me. Fa d̄šo nududu n'adu. Nuke dim mele koa, eenye agbe ke m̄eme, ehe Jesu ena mi. Menya wuo. Nye gble ameke no anyi k̄owe deka me. Megblo nao gagaga, omeseo.

Ewé abebunyao.

12.

Titiwe nake, eeyne nake n̄ye. T̄si gb̄l̄o nu me-
gb̄l̄o kpeo. Du n̄ye mese gba na o. Agaga lolo mesfe
't̄sui eve nu o. Agbleto h̄o nake meh̄o ka o. Alagle
ed̄o alo, obe deku. Raba du nu medu kpeo. Agbale
gb̄l̄o mede ōwu meo. Aba kpoi men̄o ame šio odo
kol̄oi. Ame dahe vi mew̄o aš̄i k̄o o. D̄o me kpe meš̄i
avuv̄o o. S̄o mede ad̄o me o. Avo kudi menye de
fia o.

13.

Koklo meku at̄o le gbadyā w̄e o. Ekpe egbé na,
agobo egbé na wu ekpe. Tigo eku menye go ḡa ku o.
Deku deka ekple dekuo katā. Ame l̄ól̄o menye ame
š̄iš̄i o. Nku ele eve mekp̄o eve nu o. Amede megb̄l̄o
na d̄olela be: mega vavi o. Amegbet̄o meñye kugbeo.
Ame deka mesum̄o ame ve o. N̄onye agbletala, n'̄o-
mede oh̄la agbletala le agble me la, obe wo deka nye
agbletala. Amim̄tōo eve mema hot̄sui et̄o meo. Ame
d̄š̄iro t̄ši d̄š̄ad̄ša.

14.

Ati ede d̄šo me a, eenu fia na. Fela t̄ši od̄š̄ue
mese fa na o. Agoti mew̄o nu d̄š̄irod̄š̄iroo. Det̄ši evivi
na adade onu, aš̄i mele nae agb̄l̄o det̄ši o. Ati deka
mew̄o afeo. Nudo na megbé na aš̄i dudo o. Nuwo
Dahome fia, Ašante fia efa; nuwo Ašante fia, Dahome
fia mefao. Agbaw̄ola agba kaka me nu edu na. N'onye
ame, n'amede ke mele na ola, aleke amede gb̄l̄o nya
afie evi; n'ole kpom dome, n'ose la dodo, n'ad̄š̄oe de
ota me.

15.

Afi du kpe, n̄od̄ši go. Kesin̄o efle ad̄še mekp̄o agbe
fle o. Amede med̄o nugbe gakp̄o megbé o. Amen̄yila,

eenye amewula. Nu vī ele šī ola, eedo wu gedē alea. Gbemgbe alagle vō glo a, medu nu gbé o. Amē dširo mewu aweto o. Amē dši megbé do hō. Awe nya mewu ameo. Amegbéla medo akpó o. Vi menye nuo ebe, eabla tši gble ka: se me do lō do me do? Tši wo kpe mede te o.

Mawu nyao.

16.

„Na do nku le dši dšo gbea dši, bena adširae do, ne enuti n'ako.“

„Nim a, ehe enye Jesu Kristoa gble Mawu lólōa gagble miahólō gble gbogbo kókōa anō anyi miagbo Amen.“

„Aweto abira mi, eadšira mi do; aweto awō enkume adidi le mia dši, eana mi akpō nim; aweto akō mò le mia dši, eana mi tomedafa Amen.“

17.

„Miaweto Jesu Kristo, Mawu vila edo be: „vává, vává mele gblom nao, n'emedši amē hadšo dšiwōa, ematenu akpō Mawu wē fiaduwe la o.“

„Ehea nya tewé enye gagble gbe vevea, n'amešiamē ahoē, bena Kristo Jesu efa heheme wadé nufōiwolao, le amēkeo me nye menye egbá.“

18.

Gbeareke odšo devio afa na Jesua, bena n'eleo kpo. Ea edolao te aší nya hehem de amēke odšo devio fa la. Ehe Jesu ekpō ela, ede gagble nya gblōgblō fie dolao bena: „mina devio n'ofa gbō nye, mega hē nya devio nūti o, ne oto enye Mawu wē fiaduwela; vává male gblom na mi, bena amēke mehō Mawu wē fiaduwela, sike deviare ahoela, ematenu ayi gam meo. Ea edšo devio de ašinu, edšo aší da le ota me, ea ehira ola.“

19.

Miafofo, wo ele d̄ši; onko ñuti ne ako; ofiaduwela afa; oawo nuke olô neo le anyigba d̄ši, sike owô na le d̄ši me; na mi egbe gbeaodşogbe nududu; miao nufôî na do na mi, sike mia hâ do na ameke owô na nufôî le mia ñuti; mega gbôlo mi ayi fôa me, na dé mi hadşo fôa me; ne toş nye fiaduwela, gble ñuse gagble anumnyam dâhea Amen.

T̄ši d̄ô d̄ô.

20.

Ehe Mawu ewô anyigbala gbâgbiagbâ me, ameo wo nufôî gedê. Ea Mawu esusui le eta me, be eakple heheme gbaddâ. Ea amê n̄ûe de ele, oyoe be Noa. Ea Mawu egblô na Noa be: heyi ato nao, bena ewê alafa wê blave n'otro ola; n'ometro ola, mawu fesreo le d̄şiwô, mawu woliwô le anyigba la, ewô. Ea Noa heyi da toe nao. Ometro o. Ea Mawu egblô na Noa bena: n'ewô wuare, n'ewô etitime afo alafa etô, elolome afo bla atô, ekokome afo blatô; wua n'esâ d̄şio tô: deka me enuto gble evio amê etô gble esrôa gagble evio srôao amê etô ale; deka me nududu ale; deka ke esusoa, eeme heheme lâ tşu gble noş katâ ale. Ea Noa ewô na sike aleke Mawu eto nae.

21.

Ehe Noa wo nuo katâ vô keñua, Mawu wafa do ho de onu. Ea Mawu wawu fesreo le d̄şi, ewawu woliwô le anyi. Ea tşî fa dşâ wû . . heheme katâ yô gble tşî. Ati gble wê gagble tôo le heheme gbaddâ obu keñu; ameo hâ katâ oku keñu le tşia me. Tşî ele dşadşam nkeke blanê sâ hâ blanê; tşî ele anyigba d̄şi nkeke alafa nkeke bla atô. Ea Mawu wado nku Noa d̄şi. Ehe tşî ele vovoma, wu ele tô gâa d̄şi, tôa nyiko enye Ararat. Ea Noa ele dim be n'ekpo anyigbala,

ewado hevia re; hevia heyi, ede gbá nba dšo fa na Noa. Noa wano wua me nkeke adre, ea tši katā evọ keñu. Ea Noa edo go le wua me, e gble nuo katā. Ea Noa fa wado dšo gá re, ewadšo alá nñe, edšoe de dšoa me. Ehe dšidšoa ele dši yima, Mawu ese dšidšoa ñuti. Ea Mawu edo se bena: dši deke mafa anyigba dši awu amẹ aleo, ewadšo anyiowo hare alili me.

Jesu Kristo dšidšia.

22.

Ehe Roman fia August ele dim le amẹo ñuti, bena ańye onko gble odšidšime gagble onuti nuo katā, amẹšiamẹ heyi de fike owomeao no dšála. Ekem' Mawu dola fa Josef gbọ le drówe, ewagblo nae, bena Maria, amẹke ta ebia, waadši ñutšu, amẹke owayo be Jesu, eenye déla, ne eaho amẹo le nufóia me. Ekemá eke Mawu dola gbọ na Josef, bena n'egbọlo Maria fa do egbo. Ea Josef gble esróa yi Betlehem, fike David womeao no dšála. Nene anọ me, sike aleke Mawu nya gblola Miha egblo edšála, be Mesia wadši le Betlehem du soea me.

23.

Ehe Josef gble Maria fa Betlehema, dua me yo fū gble amẹ. Omekpo ho deke le awe ke me amedširo onọ na, gam há omekpo nowede ke o; eanuti ode fike soo ole. Gam Maria wadši vińogbe ñutšu via, ewadšoe ole mla do vuvu me hadare oso nududu adaka me. Gam emla deri amẹ dahe fafa, amẹke fifia ele wé le sekpoe gá dši. Amede ke meńyee, Josef ko gagble Maria onyee. Ea alegbọlọlao le gbea me, amẹke onoa oleo dši kpom sá la.

24.

Tetela Mawu dola de wafa ogbo, enuti ekleńeneń, ewo hlee. Dola eto nao be: mikpo era, mana mi nya

nûe gagble vovo gâ re, nuke wagbo na na ameo katâ, ne odši egbe na mi déla le David du a me, ehe nye aweto Kristola; eke nye tšesi na mi, mi akpo devia, onlo de do vuvua me, emla so nududu adaka me. Tetegola Mawu dolao fa gedē hadšo dšiwōa, ole hadšidšime gedē na Mawu be: „káfukafù na Mawu le wê me, tomefafa n'afa anyigba dšia, dšidšola n'eno ameo dši.“

25.

Ea dolao watro yi dšiwō, na alegbōlolao wadšó kabakaba sâ me ke, owa de Betlehem, ode akpo nya ke Mawu dola eto nao. Ea owagblo na Josef gble Maria gagble ameke ole gam, nuke okpo na gble nuke ose na le gbe a me. Ea ameo katâ odši yâ-na Maria wadši ra ekeo gbaddâ do le edši me, esusui enuti. Nkeke blanę a gbé odšo Jesu fa Mawu hoja me le Jerusalem, sike aleke sé ke Mose edo adare. Nenemke owō na.

26.

Ea amę hoho de ele gam, oyoe be Simeon, ameke Mawu gbōgbōla egblō nae be, n'eakpo Mesia, hafi aku; eeta gbemgbe odšo Jesua fa Mawu hoja mela, gbogbo kōkōa ewa gblō nae be, n'ehayi gam. Ea Simeon ewayi Mawu ho me. Ehe ekpo devia, ewadšoe de ašinu, edo gbe na Mawu be: „aweto, sogo ana odola aku le tomefafa me, sike oto nam, ne wienku ekpo na wo dédéla.“

27.

Dšiwō, dšiwō miayi,
Midše mô dši nûe;
Amę dširo minye le fi,
Midšadša miši;
Amea de le:
Jesu Kristo miahô,
Egbōlo mi fa Mawu gbo
Ena agbe.